

Nirwana weer 'strak en sprankelend'

Van Capelleveen, Bullhorst en Ambachtsheer (van links naar rechts) onder de luifel bij de hoofdingang. 'Sommige ramen waren zo vervuild dat het een soort matglas was geworden'.

Foto's Hans de Bakker

Het overbekende flatgebouw Nirwana, weer als nieuw

door DANNY VERBAAN

Den Haag – Zonder dat het vanaf de straat te zien is, zijn de buitenmuren van de Nirwanaflat op de hoek van de Benoordenhoutseweg vier centimeter dikker geworden. Op alle gevels is een laag isolatiemateriaal aangebracht die ervoor moet zorgen dat allerlei technische onvolkomenheden tot het verleden behoren.

A. van Capelleveen, de voorzitter van de Vereniging van Eigenaren, spreekt met zichtbare tevredenheid over de resultaten van de restauratie. Het werk werd kortgeleden opgeleverd door de aannemer. „Het karakter van de flat is er onbeschadigd uitgekomen. Het is weer een sprankelend gebouw”.

De klus mag dan voltooid zijn, over de verdieping ratelt nog altijd het gehakketak van een zware drillboor. Bouwvakkers lopen voortdurend het gebouw in en uit. „Er gebeurt nu ook veel aan de binnenkant”, verduidelijkt Van Capelleveen. „Het werk heeft de bewoners erg gestimuleerd om zelf ook aan de slag te gaan”.

De helder gekleurde schepping van architect J. Duiker staat er weer als nieuw bij. Was de buitenkant ruim een jaar geleden nog gebladderd, grauw en rommelig, door het isolatiemateriaal en de bijbehorende gevelafwerking zijn de muren, aldus Van Capelleveen, weer mooi 'strakgetrokken'. Alles ziet er meteen een stuk netter uit en er is tegelijkertijd minder temperatuurverlies in de woningen. Tevens wordt het inmiddels meer dan zestig jaar oude beton beschermd tegen een verdere achteruitgang.

„Buitenlandse architecten kennen dit gebouw uit hun hoofd”, zegt de Haagse architect Rainer Bullhorst. „Ik kom net terug uit Finland en daar legde een Finse architect op een servet uit wat hij zo mooi vindt aan Nirwana. Door veel Hagenaars echter is Nirwana nooit zo gewaardeerd; het stond er altijd maar vies bij. Ik hoor nu dat ze het eigenlijk toch wel een mooi gebouw vinden”.

Zorgvuldig

Bullhorst raakte bij de klus betrokken omdat hij zo'n anderhalf jaar geleden als lid van de welstandscommissie een proefkozijn moest beoordelen. Hij besloot vervolgens mee te helpen uit liefde voor de architectuur van Duiker: het was hem er veel aan gelegen dat het werk zo zorgvuldig mogelijk zou worden uitgevoerd.

„Zelf ben ik blij dat dit gebouw in Den Haag staat en dat dit werk is gedaan in een tijd dat de architectuur op zo'n laag pitje staat. Ik hoop dan ook dat hier een stimulerende werking van uitgaat voor de mensen die nu met architectuur bezig zijn”.

Nirwana, een beschermd rijksmonument, werd tussen 1927 en 1930 gebouwd door architect J. Duiker, in samenwerking met J. Wiebenga. Het was het hoogste woongebouw van Nederland, bedoeld voor het beter gesitueerde publiek. De architectuur wordt gerekend tot de 'Nieuwe Zakelijkheid’.

Een van de bijzondere kenmerken is dat Duiker het bouwskelet van beton liet maken, toen nog een schaars en kostbaar artikel. Ook anderszins was de architect zijn tijd ver vooruit, wat bij voorbeeld blijkt wanneer een vergelijking wordt gemaakt met andere panden uit diezelfde periode. Zoals gebouw De Catsheuvel (achter het Gemeentemuseum) en de bebouwing van het Louis Couperusplein.

Van Capelleveen: „Je moet je voorstellen dat dit tijdens de bouw nog een kale vlakke was. Alles wat hier nu omheen staat is van een latere datum”.

Eigenaren

Het viel niet mee de voorgenoemen restauratie ook gestalte te geven. In het pand zitten achtentwintig woningen met nog een serie kantoren die in handen zijn van allemaal verschillende particuliere eigenaren. Ze betaalden ongeveer de helft van de ruim drie miljoen gulden die het project kostte. Het andere deel kwam op tafel dankzij zes verschillende subsidieregelingen.

De administratie werd verzorgd door de stichting Nationaal Restauratiefonds. „Het is een ingewikkeld proces geweest”, weet H. Ambachtsheer van de gemeentelijke afdeling Monumentenzorg.

Ook bleek het allerminst eenvoudig een goed ontwerp te maken. Zo had de dikke laag isolatiemateriaal op de gevels tot gevolg dat alle ramen enkele centimeters kleiner en lager werden. Bullhorst, Ambachtsheer en Van Capelleveen hebben zich suf gepiekerd over de manier waarop dit moest gebeuren, zonder dat daarbij het karakter van de flat zou worden aangetast.

Het besluit om de enkele ramen te gaan vervangen door dubbel glas maakte het er allemaal niet eenvoudiger op. „Het gebouw is niet letterlijk naar zijn oorspronkelijke staat teruggerestaureerd”, aldus Bullhorst. „Het is gerestaureerd met een tegemoetkoming aan het wooncomfort van deze tijd. Maar mensen die echt heel kritisch kijken hebben het verschil niet waargenomen”.

Ondergoed

De keuze van de kleuren was een probleem apart, vervolgt Ambachtsheer. „We weten niet hoe het oorspronkelijk geweest is. Er bestaan niet echt goede tekeningen van. Bovendien veranderde Duiker nogal eens wat tijdens het bouwen”.

Zeker was in elk geval dat, aldus Bullhorst, de kleur die Nirwana vlak voor de restauratie had niet moest worden gekozen. „Een jaar of tien geleden is de buitenkant een keer geschilderd. In een kleur alsof je wit ondergoed samen met de rode wollen hebt gewassen”.

Uiteindelijk werden enkele lichte tinten gekozen die, voordat een keus zou worden gemaakt, daarna enige tijd aan de buitenlucht zijn blootgesteld. „Om te kijken wat de invloed zou zijn van de luchtverontreiniging”, zegt Bullhorst. „Door stof en regen wordt een kleur altijd wat grijs. Je ziet nu al een verschil tussen wat eerst en wat nu net is geschilderd, maar dat trekt nog wel bij”.

De bliksemafleider voldeed niet meer aan de moderne eisen, dus die moest ook worden verbeterd. Tevens is een installatie voor glazenwassers gemaakt, waardoor eindelijk eens alle ramen, op een goede manier kunnen worden gewassen. Tot voor kort konden de bewoners alleen die gedeelten doen waar ze zelf bij konden komen. Van Capelleveen: „De bovenlichten werden